

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีว่าการวิจัยเป็นการนำมาซึ่งความรู้ใหม่หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ การวิจัยอาจแบ่งได้เป็นหลายประเภท เช่น แบ่งตามประโยชน์ของการวิจัย (การวิจัยพื้นฐานกับการวิจัยประยุกต์) แบ่งตามที่มาของข้อความรู้ (การวิจัยเชิงประจักษ์ กับ การวิจัยโดยหลักนิรนัย) แบ่งตามลักษณะของการวิจัยหรือศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (การวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์ กับ การวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์)² และที่นิยมใช้เป็นหลักในการแบ่งประเภทของการวิจัยกันมากทั้งในทางสังคมศาสตร์และทางการศึกษาก็คือ ใช้แบ่งตามความมุ่งหมาย วิธีการวิจัยแบ่งเป็น 3 ประเภทใหญ่คือ การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) การวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) และการวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive Research)³ ซึ่งมีรายละเอียดพอสรุปได้ดังนี้

การวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Research) เป็นแบบอย่างการวิจัยที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในการศึกษาวิชาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ที่ศึกษาค้นคว้าหาความรู้จากข้อเท็จจริง ซึ่งปรากฏเป็นหลักฐานอยู่ในเอกสาร ส่วนใหญ่มักจะ

¹ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, "การวิจัยแบบบรรยาย," ใน การอบรมเกี่ยวกับการวิจัยหรือค้นคว้าเพื่อทำวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 1. - กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2521. (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

² พ.ศ.ศ. สุวรรณ สุวรรณเวช, หลักการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แนวการเขียนวิทยานิพนธ์ รายงานทางวิชาการและรายงานประจำภาค (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2518), หน้า 8.

³ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, "การวิจัยเชิงบรรยาย," หน้า 1.

เป็นการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต ไม่ว่าจะเป็นการเมือง การปกครอง สังคม เศรษฐกิจ ศิลปวัฒนธรรม เรื่องเหล่านี้จะรู้ได้จากข้อมูลที่ไต่ถามทีละทีเป็นลายลักษณ์อักษร นักวิจัยเป็นผู้ศึกษาข้อมูลจากเอกสารดังกล่าวอย่างมีระบบและหลักการ และนำมาสรุปอย่างเป็นเหตุเป็นผล¹

การวิจัยแบบทดลอง (Experimental Research) เป็นวิธีการเสาะแสวงหาความรู้ที่มีระบบและมีเหตุผล เป็นการวิจัยที่ใช้ตอบคำถามเกี่ยวกับ "ถ้ากระทำสิ่งนี้ภายใต้การควบคุมสภาพการณ์อย่างระมัดระวังแล้วจะมีอะไรเกิดขึ้นบ้าง" นักวิจัยอาจจะควบคุมเกี่ยวกับการกระตุ้น การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือการควบคุมภาวะสิ่งแวดล้อม แล้วทำการสังเกตสถานการณ์หรือพฤติกรรมของสิ่งนั้นว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร โดยนักวิจัยจะต้องระมัดระวังองค์ประกอบต่างๆ ที่อาจจะมีอิทธิพลต่อผลที่เกิดขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปมักจะใช้วิธีการย้ายหรือควบคุมองค์ประกอบเหล่านั้นด้วยวิธีการต่างๆ อย่างมีเหตุผล หรือเป็นไปตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งนั้น²

การวิจัยแบบบรรยาย (Descriptive Research) เป็นการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัจจุบันโดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อบรรยายสถานการณ์ (STATUS) ของปรากฏการณ์เหล่านั้นอย่างกระจ่างแจ้ง นอกจากนี้การวิจัยแบบบรรยายบางเรื่องสามารถให้คำอธิบายถึงสาเหตุที่เป็นไปได้ของปรากฏการณ์นั้นๆ ตลอดจนการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ด้วย คุณลักษณะเด่นของการวิจัยแบบบรรยายอีกประการหนึ่งก็คือ เป็นการวิจัยแบบธรรมชาติ (Naturalistic Research) ที่ผู้วิจัยไม่ได้เข้าไปมีบทบาทต่อผลที่เกิดขึ้น ปล่อยให้ผลเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ซึ่งแตกต่างจากการวิจัยแบบทดลองที่ผู้ทดลองเข้าไปมีบทบาทในการสร้างสถานการณ์จำลองขึ้น เพื่อค้นพบความสัมพันธ์

¹ อธิติมา พิทักษ์ไพรวรรณ, "การวิจัยเอกสาร," ใน การอบรมเกี่ยวกับการวิจัยหรือค้นคว้าเพื่อทำวิทยานิพนธ์สำหรับนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, หน้า 1. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2521. (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).

² อนันต์ ศรีโสภณ, หลักการวิจัยเบื้องต้น (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิชจำกัด, 2521), หน้า 131.

เชิงเหตุผลชั้นมูลฐานของปรากฏการณ์หรือตัวแปรต่างๆ ที่จะช่วยในการทำนายปรากฏการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตภายใต้สภาพการณ์ที่ควบคุมอย่างดี ด้วยลักษณะดังกล่าวการวิจัยแบบบรรยายจึงเป็นการวิจัยที่ทำกันมากที่สุดในทางสังคมศาสตร์ และทางการศึกษา¹

ในการวิจัยแบบบรรยาย ผู้วิจัยต้องกำหนดปัญหาอย่างกระจ่างชัดและสามารถบ่งชี้ว่าจะวัดอะไร จากใครบ้าง และจะวัดอย่างไร จึงจะได้ข้อมูลที่แม่นยำเชื่อถือได้มากที่สุด ซึ่งการที่จะได้ข้อมูลที่ถูกต้องก็ต้องอาศัยเทคนิคการเก็บข้อมูลที่เหมาะสม เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ และอื่นๆ การที่มีวิธีเก็บข้อมูลหลายวิธีมิใช่ว่าจะเก็บด้วยวิธีใดก็ได้ แต่ในทางกลับกันแต่ละวิธีมีข้อดีข้อเสียที่ผู้วิจัยต้องทราบและเลือกใช้ให้เหมาะสมดังนี้²

ก. เทคนิคการสังเกตโดยตรง (Direct Observation): เป็นกระบวนการที่นักวิจัยเก็บข้อมูลโดยการบันทึกพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างในสถานการณ์เฉพาะสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งโดยอาศัยประสาทสัมผัสของผู้สังเกตเป็นสำคัญ นอกจากนี้ยังขึ้นอยู่กับความรู้ ทักษะคติ ตลอดจนประสบการณ์ของผู้สังเกตด้วย ปัญหาการสังเกตโดยตรงก็คือผู้สังเกตได้บันทึกข้อมูลหรือพฤติกรรมเหล่านั้นถูกต้องเพียงใด การสังเกตพฤติกรรมอย่างมีระบบมิใช่ว่าใครก็ทำได้ทันที ผู้สังเกตต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดี รู้ว่าตนต้องการสังเกตอะไร ไม่ควรสนใจอะไร เพื่อให้การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตเป็นไปอย่างถูกต้อง นอกจากผู้สังเกตต้องได้รับการฝึกฝนมาเป็นอย่างดีแล้ว ต้องอาศัยแบบบันทึกที่ดีด้วย สุ่มตัวอย่างเวลาที่จะสังเกตได้อย่างเหมาะสมและขจัดอิทธิพลของผู้สังเกตที่อาจมีต่อผู้สังเกตออกไปให้น้อยที่สุดเท่าที่จะน้อยได้³

ข. เทคนิคการสัมภาษณ์ (Interview) การสัมภาษณ์คือการสนทนาแบบมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน ผู้สนทนาทั้งสองฝ่ายต่างให้และรับข่าวสาร การสัมภาษณ์เป็นกระบวนการการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สัมภาษณ์และผู้ให้สัมภาษณ์ โดยอาศัยภาษาเป็นสื่อ ข้อเสีย

¹ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, "การวิจัยแบบบรรยาย," หน้า 1-3.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 2.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

ของการใช้เทคนิคการสัมภาษณ์เพื่อเก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยแบบบรรยายก็คือ เปลืองเวลา และแรงงานเป็นอันมาก ยิ่งในกรณีกลุ่มตัวอย่างอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย อีกทั้งผู้สัมภาษณ์ ให้ออกาสผู้ให้สัมภาษณ์ทำความเข้าใจอย่างชัดเจนก่อนตอบคำถาม ตลอดจนผู้สัมภาษณ์สามารถใช้เทคนิคการสังเกตประกอบในการเก็บข้อมูล ซึ่งเท่ากับมีโอกาสในการตรวจสอบคุณภาพ ของข้อมูลด้วย¹

ค. เทคนิคการใช้แบบถาม (Questionnaire) แบบถามเป็นรายการ คำถามที่เตรียมไว้เพื่อถามเรื่องใดเรื่องหนึ่ง และรายการคำถามนี้ส่งให้แก่คนกลุ่มหนึ่งตอบ ตามความสมัครใจ ส่วนมากเรานิยมใช้แบบถามมุ่งเก็บข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง (Factual Information) ซึ่งถือว่าเป็นข้อมูลตามปกติ ข้อดีของการใช้แบบถามเก็บรวบรวมข้อมูล ก็คือ ประหยัดกว่าวิธีอื่น แต่ก็มีข้อเสีย ซึ่งขึ้นอยู่กับความจริงใจของผู้ตอบ การเก็บข้อมูล ด้วยแบบถามไม่เห็นกระบวนการ ในบางกรณีไม่รู้ว่าใคร เป็นผู้ตอบกันแน่ และที่สำคัญก็คือ กลุ่มตัวอย่างมักจะตอบกลับคืนมาน้อย ซึ่งทำให้ผลการวิจัยน่าสงสัยเป็นอันมาก²

จะเห็นได้ว่าการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบถามมีข้อได้เปรียบกว่าเทคนิค อื่นๆ ในแง่ที่แบบถามนั้นถามคำถามได้ครอบคลุม นำไปใช้ได้สะดวก ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้วิจัยจะต้องเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวนมาก และอยู่อย่างกระจัดกระจาย แต่แบบถามก็มีอุปสรรคที่สำคัญในการส่งทางไปรษณีย์ คือการ ที่กลุ่มตัวอย่างไม่ตอบแบบถาม ทำให้ข้อมูลที่ได้รับนั้นไม่เพียงพอที่จะทำการวิเคราะห์ได้อย่าง ถูกต้องแน่นอนในแง่ความเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จึงได้มีการคิดค้นหาวิธีการต่างๆ ขึ้น เพื่อให้ข้อมูลมีความลำเอียงน้อยที่สุด วิธีหนึ่งที่ทำอยู่ก็คืออาศัยเทคนิควิธีทางคณิตศาสตร์ โดยใช้ตัวประมาณค่าที่ไม่ลำเอียง (Unbiased estimator)³ การใช้ตัวประมาณค่า

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 7.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 9.

³ W.L. Slocum, L.T. Empey and H.S. Swanson, "Increasing Response to Questionnaires and Structured Interviews," American Sociological Review 21 (1956): pp. 221-225.

ที่ไม่ล่าเอียงนี้แม้ว่าจะรู้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่พอดีแต่ก็อาจจะประสบปัญหาการที่กลุ่มตัวอย่างไม่ส่งคืนอีก ดังนั้นจึงมีการวิจัยเพื่อหาวิธีการที่จะให้ได้รับข้อมูลมากที่สุด โดยเริ่มศึกษาจากความแตกต่างของผู้ตอบและไม่ตอบแบบถามตลอดจนวิธีการที่จะช่วยเพิ่มอัตราการตอบแบบถาม

จากการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ตอบแบบถามเนื่องจาก

- ก. ไม่มีความสนใจในหัวข้อเรื่องที่ถาม
- ข. ไม่มีอารมณ์ที่จะตอบ
- ค. ไม่เข้าใจในข้อความถาม
- ง. เกิดความไม่แน่ใจในจุดประสงค์ของการวิจัย
- จ. เป็นความรู้สึกที่ไม่ชอบแบบถามฉบับนั้นๆ อย่างไม่มีเหตุผล
- ฉ. การลืมตอบ
- ช. ไม่ได้รับแบบถาม อันเนื่องมาจากย้ายที่อยู่ หรือเกิดการสูญหายระหว่างทาง
- ซ. ผู้ตอบไม่สบาย
- ฎ. ชอบแบบถามนั้นมากจนเก็บไว้¹

เจ แลนส์ดาวน์ (J. Lansdowne) พบว่าร้อยละ 30 ของกลุ่มที่ไม่ตอบแบบถาม เป็นกลุ่มที่ไม่ได้รับแบบถามเนื่องจากไม่ต้องการตอบคำถามบางข้อที่เกี่ยวข้องกับการการเมือง²

¹R.A. Robinson and Philip Agisim, "Making Mail Surveys More Reliable," The Journal of Marketing 19 (1951): 417.

² J. Lansdowne, "The Mailed Questionnaire in Panel Research: Some empirical Observations," Social Forces 49 (1)(September 1970): 136-140.

เอ เจ มาเชค (A.J. Macek) และ จี เฮช ไมล์ส (G.H. Miles) พบว่า ความแตกต่างระหว่างผู้ตอบและไม่ตอบแบบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ คือ ระดับการศึกษา และความสนใจในหัวข้อเรื่องที่ถาม¹

ซี อาร์ เพส (C.R. Pace) กล่าวว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบถามเนื่องจาก

- ก. ความสนใจในหัวข้อเรื่องที่ถาม
- ข. ไม่ต้องการให้ผู้ส่งนึกหวัง
- ค. มีลักษณะนิสัยชอบช่วยเหลือ
- ง. เห็นคุณค่าของเวลา
- จ. เกิดความเพลิดเพลินกับการทำแบบถาม
- ฉ. ไม่มีความหนักใจที่ต้องให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ และชอบที่จะรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพ²

แฟลนเซน (Franzen) และ ลาซาร์เฟล (Lazarsfeld) กล่าวว่า การส่งแบบถามทางไปรษณีย์ ส่วนมากได้รับการตอบจากบุคคลที่มีความสนใจในหัวข้อเรื่อง

¹ A.J. Macek and G.H. Miles, "I.Q. Score and Mailed Questionnaire Response," Journal of Applied Psychology 60 (1975): 258-259.

² C.R. Pace, "Factors Influencing Questionnaire Returns from Former University Students," Journal of Applied Psychology 23(1939) : 388, quoted in John A. Clausen and Robert N. Ford, "Controlling Bias in Mail Questionnaires," Journal of the American Statistical Association 42 (December 1947): 505.

ที่ให้อำนาจ และเป็นบุคคลที่ขอการชี้แจง¹

กล่าวโดยสรุปแล้ว ความแตกต่างระหว่างผู้ตอบหรือไม่ตอบแบบถามที่ส่งทางไปรษณีย์ ประเด็นอยู่ที่ความสนใจหรือไม่สนใจของผู้ตอบเป็นสำคัญ ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าการวิจัยที่เกิดขึ้นเพื่อศึกษาวิธีการเพิ่มอัตราการตอบแบบถามต่างๆ นั้น ก็เป็นไปเพื่อการคาดคะเนว่าตัวแปรนั้นๆ สามารถรับ หรือกระตุ้นความสนใจของผู้ตอบแบบถามตัวแปรที่ศึกษาเรื่องดังกล่าวนี้ที่พอจะรวบรวมได้ อาทิเช่น ความยาวของแบบถาม สัณนิษฐานของกระดาษที่ใช้พิมพ์ แบบฟอร์ม ระบบพิมพ์ จดหมายนำ การสัญญาว่าจะปิดบังชื่อหรือข้อมูลเป็นความลับ วิธีการส่งแบบถามทางไปรษณีย์ วิธีการส่งแบบถามกลับคืน การให้รางวัล การกำหนดวันส่งแบบถามคืน การติดตาม และอื่นๆ²

จากตัวแปรดังกล่าวข้างต้น พิจารณาได้ว่ามี 8 จาก 13 ตัวแปรที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการสร้างแบบถาม ที่จะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้ตอบ หรือมีอิทธิพลต่ออัตราการตอบแบบถามที่ส่งทางไปรษณีย์

นักวิจัยการศึกษาหลายท่านได้ให้ข้อเสนอแนะว่า แบบถามจะได้รับการตอบกลับในอัตราสูง ก็ต่อเมื่อรูปแบบของแบบถามนั้นดึงดูดความสนใจของผู้ตอบ รวมทั้งอ่านและตอบง่าย³

¹ R. Franzen and Lazarsfeld, "Mail Questionnaire as a Research Problem," Journal of Psychology 20 (1945): 294, quoted in John A. Clausen and Robert N. Ford, "Controlling Bias in Mail Questionnaires," Journal of the American Statistical Association 42 (December 1947): 505.

² Leslie Kanuk and Conrad Berenson, "Mail Surveys and Response Rates: A Literature Review," Journal of Marketing Research 12 (November 1975): 440.

³ John E. Nixon, "The Mechanics of Questionnaire Construction," Journal of Educational Research 47 (March 1954): 481.

จากประสบการณ์ในการอ่านนิตยสารผู้วิจัยได้ข้อสังเกตว่า แบบสอบถาม (Test) หรือแบบถาม (Questionnaire) ต่างๆ ในนิตยสารสามารถดึงดูดความสนใจของผู้วิจัยได้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการสร้างแบบสอบถามหรือแบบถามในนิตยสารมีรูปแบบที่แตกต่างจากรูปแบบของแบบสอบถามหรือแบบถามโดยทั่วไป ในแง่ที่มีการจัดหน้า (Layout) ให้มีรูปแบบพิเศษเป็นที่ดึงดูดสายตาของผู้อ่านพร้อมทั้งสะดวกต่อการอ่านและตอบด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำแนะนำของ อาร์ เอ โรบินสัน (R.A. Robinson) และ ฟิลิป อจิสิม (Philip Agisim) ที่กล่าวว่า ในการสร้างแบบถามนั้นควรที่จะสร้างให้ง่ายต่อการตอบ ทำข้อคำถามให้สั้นแต่ได้ใจความ มีการวางรูปแบบและจัดหน้าแบบถามได้เหมาะสม จัดให้มีเนื้อที่ว่างมากพอที่จะเขียนได้ตามความพอใจ รวมทั้งการจัดตกแต่งแบบถาม จะช่วยให้เป็นที่ดึงดูดตาแก่ผู้พบเห็น และทำให้อัตราการตอบกลับมากขึ้น¹

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเกิดแนวความคิดว่าด้านาการจัดหน้ามาสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบถามโดยทั่วไปแล้ว ตัวแปรนี้จะช่วยดึงดูดความสนใจหรือมีอิทธิพลต่ออัตราการตอบแบบถามจริงหรือไม่

นอกจากนี้ ทูพส์ (Toops) ได้เสนอแนะว่า ถ้าผู้วิจัยต้องการให้มีอัตราการตอบกลับสูง ในการจัดพิมพ์แบบถามควรใช้การพิมพ์ (Printing) การพิมพ์เป็นวิธีการที่ให้ประโยชน์ได้ดีกว่าการอัดสำเนา เพราะสามารถใช้กระดาษได้หลายขนาดและการพิมพ์แบบต่างๆ ก็จะเป็นสิ่งดึงดูดความสนใจได้ดีกว่า ทั้งในลักษณะของการวางข้อคำถามรวมทั้งรูปแบบอื่นๆ ในการจัดวางเพื่อให้อ่านและตอบง่าย² ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับระบบการพิมพ์ควบคู่ไปด้วย ประกอบกับเรื่องดังกล่าวนี้ยังไม่มีใครศึกษา

¹ R.A. Robinson and Philip Agisim, "Making Mail Surveys More Reliable," The Journal of Marketing: 417.

² Walter S. Monroe, editor, Encyclopedia of Educational Research (New York: The Macmillan Company, 1950), pp. 948-951, quoted in John E. Nixon, "The Mechanics of Questionnaire Construction," Journal of Educational Research 47 (March 1954): 482.

โดยตรงทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่าการวิจัยเรื่องนี้จะได้เป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยท่านอื่นๆ ในการนำไปปรับปรุง และประยุกต์ใช้สำหรับการสร้างแบบถามเพื่อให้การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ผลดีที่สุด

ความมุ่งหมายในการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบอัตราการตอบแบบถามที่ได้รับการจัดหน้าและแบบธรรมดา
2. เพื่อเปรียบเทียบอัตราการตอบแบบถามที่พิมพ์ด้วยระบบออฟเซตและแบบอักษร
3. เพื่อศึกษาปฏิกิริยาร่วมระหว่างการจัดหน้าของแบบถามกับระบบการพิมพ์ต่ออัตราการตอบแบบถาม
4. เพื่อศึกษาเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างตอบและไม่ตอบแบบถาม ตลอดจนคุณลักษณะของแบบถามที่เหมาะสม

สมมติฐานของการวิจัย

จากคำแนะนำของ อาร์ เอ โรบินสัน (R.A. Robinson) และ ฟิลิป อจิสิม (Philip Agisim)¹ และนักวิจัยหลายท่านที่ว่า ในการสร้างแบบถามนั้นควรจะมีการวางรูปแบบและการจัดหน้าแบบถามที่น่าสนใจ เพราะจะทำให้มีอัตราการตอบกลับมากขึ้น และจากรายงานของ ทูฟส์ (Toops)² ที่กล่าวว่า ถ้าผู้วิจัยต้องการให้มีอัตราการตอบกลับสูง ในการสร้างแบบถามควรใช้การพิมพ์ (Printing) ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า

1. ถ้าการจัดหน้าสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ตอบได้จริงแล้ว เมื่อผู้วิจัยส่งแบบถามที่ได้รับการจัดหน้าไปยังกลุ่มตัวอย่างกลุ่มหนึ่ง และส่งแบบถามแบบธรรมดาไปยังกลุ่มตัวอย่างอีกกลุ่มหนึ่งแล้ว จะพบว่าอัตราการตอบแบบถามที่ได้รับการจัดหน้าจะ

¹ R.A. Robinson and Philip Agisim, "Making Mail Surveys More Reliable," : 417.

² Walter S. Monroe, editor, Encyclopedia of Educational Research: 948-951.

สูงกว่าอัตราการตอบแบบถามแบบธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญ

2. ถ้าการพิมพ์ด้วยระบบออฟเซตสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ตอบแบบถามได้จริงแล้ว เมื่อผู้วิจัยส่งแบบถามที่พิมพ์ด้วยระบบออฟเซตไปยังกลุ่มตัวอย่างกลุ่มหนึ่งและส่งแบบถามที่พิมพ์แบบอัดสำเนาไปยังกลุ่มตัวอย่างอีกกลุ่มหนึ่งแล้ว จะพบว่าอัตราการตอบแบบถามที่พิมพ์ด้วยระบบออฟเซตจะสูงกว่าอัตราการตอบแบบถามที่พิมพ์แบบอัดสำเนาอย่างมีนัยสำคัญ

3. ถ้าการจัดหน้า และ ระบบการพิมพ์ มีผลร่วมกันต่ออัตราการตอบแบบถามจริงแล้ว เมื่อผู้วิจัยใช้การจัดหน้าและระบบการพิมพ์ในการสร้างแบบถามร่วมกัน จะพบว่าความแตกต่างระหว่างอัตราการตอบแบบถามที่ได้รับการจัดหน้าและแบบถามแบบธรรมดาจะแตกต่างกันไปตามประเภทของระบบการพิมพ์แบบถาม

ขอบเขตของการวิจัย

1. ศึกษาเฉพาะ ครู-อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติราชการในปีการศึกษา 2522

2. พิจารณาเฉพาะอัตราการตอบแบบถามโดยไม่ว่าถึงเนื้อเรื่องของคำตอบที่ได้รับ

3. ในการสุ่มตัวอย่างประชากร ผู้วิจัยสุ่มคละกันไปโดยไม่ว่าถึงเพศ ประสบการณ์ และวุฒิ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. กลุ่มตัวอย่างทุกคนได้รับแบบถามและได้อ่านแบบถามโดยตลอด
2. กลุ่มตัวอย่างเต็มใจให้ความร่วมมือ และกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตอบแบบถามด้วยตนเอง
3. ประสิทธิภาพของไปรษณีย์ในกรุงเทพมหานครเท่าเทียมกัน และสม่ำเสมอ
4. กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์รายวันทุกคน
5. ภาระกิจในการทำงานของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละโรงเรียนตลอดช่วงระยะเวลาของการทดลอง ในแต่ละช่วงไม่แตกต่างกัน

ความไม่สมบูรณ์ของการวิจัย

1. ระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล อยู่ในระหว่างที่กลุ่มตัวอย่างมีภาระกิจต้องกระทำมากมาย อาทิเช่น แต่งข้อสอบ คัดลอกข้อสอบ ตรวจสอบข้อสอบ และอื่นๆ จึงอาจจะทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่มีเวลาเพียงพอที่จะตอบแบบสอบถามได้

2. ระบบบริหารของโรงเรียนแตกต่างกัน ทำให้มีผลต่อระบบบริการไปรษณีย์ภายในโรงเรียนต่างกัน ความกระตือรือร้นของกลุ่มตัวอย่างประชากร ซึ่งทำให้อัตราการตอบกลับของแต่ละโรงเรียนแตกต่างกัน

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

การจัดหน้า (Layout)	หมายถึง	การกำหนดตำแหน่ง จัดวาง และ ออกแบบองค์ประกอบต่างๆ (ภาพ คำสั่ง ข้อถาม ขนาดตัวอักษร ฯลฯ) ของแบบถาม
ระบบการพิมพ์	หมายถึง	การจัดพิมพ์แบบถามด้วยระบบออฟเซต และแบบอิเล็กทรอนิกส์
แบบถามแบบธรรมดา	หมายถึง	แบบถามที่ไม่ได้รับการจัดหน้า และวางรูปแบบเหมือนแบบถามโดยทั่วไป
ครู-อาจารย์	หมายถึง	ครู-อาจารย์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สายสามัญ สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขต กรุงเทพมหานคร ที่ปฏิบัติราชการใน ปีการศึกษา 2522